

DOJMOVI SA SUDJELOVANJA NA EGATIN STUDY DAYS 2017

Brigita Žugman, Tadej Oražem

Prilikom pripreme ovog teksta htjeli smo predstaviti svoje osobne dojmove i iskustva. Dogovorili smo se da najprije svatko opiše svoje dojmove, a nakon zajedničkog čitanja iznenađeno smo shvatili da smo mnogo događaja doživjeli vrlo slično ili čak jednako. Prema tome, u nastavku ćemo predstaviti zajednička iskustva te izdvojiti ona koja smo doživjeli svatko na svoj način.

Proteklih godina više smo puta vidjeli najave godišnjih događanja organizacije EGATIN, ali organizaciju poznajemo tek informativno. Nismo imali jasnih očekivanja o stručnom susretu EGATIN. Dosad nismo pratili rad organizacije, možda zato što nam se kao edukantima grupne analize čini da nas se standardi stručnog obrazovanja još uvijek ne tiču.

Oboje smo bili sudionici prošlogodišnjeg proljetnog stručnog susreta hrvatskog udruženja grupne analize u Zagrebu te smo očekivali ovogodišnji susret. S obzirom na to da ga nije bilo, učinilo nam se logičnim sudjelovati na susretu EGATIN-a.

***Brigita:** Moje je zanimanje bilo potaknuto činjenicom da sam na završetku svoje edukacije, odnosno da ću prije ili kasnije sama sudjelovati u obrazovanju budućih terapeuta. Osim toga, tema Vision-Super-vision bila mi je svojevrsan izazov budući da mi supervizija nije omiljeno područje rada.*

***Tadej:** Prošle sam godine nakon završenog uvodnog studija grupne analize prekinuo studij. Budući da je susret povezan sa studijem, bio sam neodlučniji hoću li sudjelovati, kao što sam neodlučan i oko nastavka studiranja. Međutim, u takvim trenucima uvijek me privlači misao da je svaki susret kao putovanje u nepoznato. Kao što me u prošlosti, kad sam mnogo putovao po svijetu, prije svakog putovanja obuzimalo posebno uzbuđenje, tako me obuzelo i prije odlaska na susret u Zagrebu. Na takvim susretima putujemo svojim unutarnjim svjetovima i tako otvaramo svoj intimni prostor kako bi ga ostali sudionici posjetili, upoznali i osjetili.*

Ukratko, došli smo jer nas je zanimalo što je to EGATIN „uživo“, zbog želje za susretom s kolegama iz Hrvatske

te zbog želje za upoznavanjem novih kolega iz drugih dijelova Europe i zbog potrebe za raspravom o raznim aspektima supervizije.

Brigita: *Prilikom prijave začudilo me i iznenadilo što se sve obavlja putem agencije, s time dosad nisam imala mnogo iskustva. Prijava je bila jednostavna, dobila sam informaciju, potvrdu o registraciji, ukratko, nemam primjedbi. Ipak, osjetila sam da mi nedostaje ime koje bih povezala s grupnom analizom i cijelim događajem. Za angažiranje agencije za organizaciju takvih susreta u našem „pozivu“ imam pomiješane osjećaje jer mislim da se moderni društveni procesi koji se temelje na osnovi ekonomije života i rada guraju gdje im nije mjesto, odnosno u naš rad s pacijentima, gdje bi ponajprije morale postojati nematerijalna strukovna dobrobit i vrijednosti. U redu je da se za moje potrebe pobrine netko tko je stručan u svojem poslu i tko će organizaciju događaja obaviti brže i lakše nego ja sa svojim svakidašnjim obavezama. No čini mi se da se vatra oko koje se svi grijemo, i pacijenti i terapeuti i učitelji i supervizori, polako gasi.*

Srdačne pozdrave s poznatim kolegama i razmjenu prijateljskih osmijeha prilikom pozdrava s tada još uvijek stranim osobama dodatno je obogatilo moje zadovoljstvo prilikom susreta s

meni dragim učiteljima grupne analize iz Ljubljanskog instituta. Pomislila sam da sam prvi put na susretu u inozemstvu s ljudima koji su znatno utjecali na moj razvoj kao grupne analitičarke te da se prilikom toga osjećam dobro.

Pozdravne govore voditelja klinike, voditelja organizacije susreta i voditelja EGATIN-a doživjeli smo vrlo pozitivno, ohrabrujuće i poticajno za zajednicu grupnih analitičara koja je polako počela „puštati korijenje“ u prostoru.

Plenarno predavanje i rasprava nakon njega na početku su privukli veliko zanimanje prisutnih. Međutim, kako je vrijeme odmicalo, sve su se više vidjeli znakovi umora.

Brigita: *Engleski jezik nije mi jača strana te mi je praćenje predavanja i sitnog teksta na slajdovima stvaralo određeni napor za koji nakon nekog vremena više nisam imala snage. Prema tome, moram reći da sam više osjetila nego zapamtila sadržaj obaju predavanja prvog dana. Radujem se objavi članka kako bih ih u miru pročitala te nadopunila „izgubljeno u prijevodu“. Mnogo sam se bavila predstavljenom tezom, koja je najviše privukla moju pozornost na predavanju, a prema kojoj superviziju vidimo kao ples u kojem je supervizor plesni partner. Razmišljam na jednak način; to je ono što bih željela od supervizije: supervizija kao ples,*

koji doživljam uglavnom kao igru, u određenom okviru (pakt o superviziji) i po određenoj glazbi (grupna analiza), kreativno, objema stranama ugodno događanje.

Tadej: Na ovom susretu, kao na sličnim stručnim susretima, primijetio sam da predavač prilikom prezentacija često čita svoj tekst koji sudionici mogu istodobno čitati na zaslonu. Takva predavanja obično mi je teže pratiti i brže ih zaboravim. U sjećanju mi ostaju prezentacije koje su sadržavale videosnimke (npr. predavanje s drugog dana koje prikazuje superviziju putem Skypea) ili sadržavaju analogiju iz literature (olujno more...).

Oboje se na sličnim susretima veselimo iskustvima malih grupa, no ovaj su nam put nedostajala. Možda je to nedostajalo i drugima pa su se susreti u grupama za raspravu održavali na granici između grupe za raspravu i male grupe te se činilo da je svatko od nas u grupnoj raspravi želio pronaći barem dio male grupe. Iako je bilo planirano da se raspravlja o predavanju, u jednoj od naših grupa za raspravu nismo si mogli pomoći i razvila se rasprava i analiza situacije kad smo vidjeli da se određeni muški članovi nisu pridružili grupi.

Priče koje smo dijelili o svojim iskustvima sa supervizijom i supervizorima bile su snažno obojene pripovi-

jestima o osobnim iskustvima nekih članova. Bavili smo se pitanjem koliko supervizije zaista trebamo, što želimo dobiti od supervizije te zaključili da je potreba za supervizijom često povezana s razvojem terapeutove suverenosti i s procesom osobnog sazrijevanja, odnosno cjeloživotnim kontinuiranim procesom samoanalize terapeuta kao pojedinca.

Naglasili smo važnost intervizije odnosno peer supervizije kao bitne komponente u bdijenju nad „odraslim“ terapeutom. Oboje se sudjelovanja u grupama za raspravu sjećamo kao razgovora u ugodnom ozračju.

Brigita: Iskustvo velike grupe opisujem u cijelosti, neovisno o rasporedu susreta svih triju grupa. Velika grupa prvog dana susreta ponajprije mi je potvrdila zakonitosti i koncepte tijekom velike grupe koji su već davno teoretski definirani. Grupa je počela sa snažnim prijelazom između ideja povezivanja te traženja načina za opstanak svih različitosti prisutnih članova i imenovanja bitnih razlika koje nas dijele. Ovaj put tu temu obrađivali smo putem razlika između sjevera i juga te između zemalja istočne i zapadne Europe posežući čak daleko u povijest. Grupa je završila s osjećajem bespomoćnosti koji je tijekom prvog susreta sljedećeg dana dobio još jaču notu. Čak ni treći susret velike grupe, unatoč naporima nekih,

pogotovo mladih grupnih analitičara, po mojem mišljenju nije donio pravo pomirenje i istinsku spoznaju da se možemo spojiti pa čak i raditi zajedno.

Tadej: *Na veliku grupu neki su članovi zakasnili i to nije ostalo neprimijećeno. Netko je komentirao da je u tim krajevima uobičajeno kasniti. Razmišljao sam o tome koliko često tražimo razlike u nepoznatom okruženju. Je li nam tako lakše prevladati tjeskobu? Sjetio sam se djela „Knjiga mojih života“ u kojem Aleksandar Hemon opisuje iskustvo svojih roditelja koji su emigrirali iz Bosne u Kanadu. Na početku su kompulzivno tražili razlike između sebe – pridošlica – i domaćina. Nakon nekog vremena prestali su, djelomično jer su se iscrpili u potrazi za svim mogućim razlikama, no ponajviše jer su se među njima i domaćinima satkale nove obiteljske veze. Nije li traženje razlika uglavnom želja da ostanemo u poznatom okruženju? Je li to strah od zbližavanja sa strancima, koje bi moglo dovesti do toga da se promijenimo, odustanemo od dijela sebe? Hoće naša grupa prevladati potragu za različitošću? Jednom kad se približimo, više nećemo osjećati potrebu za traženjem razlika jer ćemo se osjećati više kao kod kuće. Međutim, grupa nije ostala samo na promatranju i prihvaćanju različitosti. Pobudili su se osjećaji o tome što je ispravno, što je nadređeno i što je podređeno. Je li kašnjenje povezano*

s istočnim dijelom Europe? Podjela između istočne i zapadne Europe bila je očita već prilikom registracije – kotizacija je bila niža za članove iz istočne Europe. No kako odlučiti gdje pripadamo? Prilikom registracije bio sam pragmatičan – odlučio sam se za istočnu Europu i naivno se prestao baviti tom podjelom. Taj je osjećaj fragmentacije, pitanja kamo zapravo pripadamo, vjerojatno potaknuo kolegu da razmišlja o tome što razdvaja pojedine vrste. U istoj su vrsti članovi koji se mogu razmnožavati. Međutim, to nije dovoljan uvjet – njihovi potomci moraju biti plodni. Jesmo li mi od iste vrste? Hoće li naš susret biti plodan? Temi plodnosti naša se grupa često vraćala. U nama je pobudila želju da otkrijemo i dokažemo da smo ipak slični i da možemo stvoriti nešto što neće umrijeti sa završetkom susreta, nego će živjeti u nama i nakon što jedni drugima kažemo zbogom.

Posljednja grupa počela je rad s isprikom predsjednice; tijekom podnevnog odmora bio je planiran susret edukanata, no zbog nesporazuma nije se održao. Osjetio sam ljutnju, razočaranje i frustraciju edukanata. Razdvojenost grupe tako se proširila na novo područje – edukante i edukatore. U meni se najprije pojavio osjećaj empatije za kolege koji su se veselili susretu. Ubrzo se, međutim, i u meni probudila frustracija – ne zbog otkazivanja susreta,

nego zbog toga što nitko nije objasnio razloge za otkazivanje. Snažno sam osjetio kako isprika nije dovoljna ako nije popraćena objašnjenjem. Iznenađio sam se svojim osjećajima. Što je taj događaj potaknuo u meni? Koje odgovore nisam dobio u životu, od majke, od oca, od koga? Isprika često nije potrebna, potrebno je empatično objašnjenje.

Na kraju susreta posljednje grupe vratili smo se istoj podjeli s kojom smo i počeli – podjeli na nacije. Bol te podjele bila je prevelika da bi bila izrečena na početku. To je bio prvi susret grupnih analitičara u Hrvatskoj na kojem su sudjelovali i kolege iz Srbije nakon rata otprije više od dvadeset godina. Tada sam i ja osjetio snažnu bol povezanu s ratom u Jugoslaviji, koju već dugo nisam osjetio tako silno.

Domjenak dobrodošlice u petak navečer na koji su neki od nas malo zakašnili održao se u ugodnom ozračju uz glazbu, što je omogućilo susrete i razgovore s drugim sudionicima. Neki su od nas došli gladni nakon poslijepodnevnog programa i putovanja bez pravnog obroka. Vrlo ukusni mali zalogaji na prijemu naše su potrebe za hranom samo pojačali, ali ne i potpuno zadovoljili. Tako smo u mješovitom timu norveško-englesko-slovenske grupe večer završili na drugoj lokaciji, s balkanskom hranom, pivom i razgovorom o različitim aspektima svojih svaki-

dašnjih života, terapijskih i studijskih iskustava na području grupne analize te se povezali univerzalnim jezikom humora i zabave.

Doprinos plenarnog predavanja drugog dana, sudeći po neverbalnom i verbalnom odazivu, očito je pobudio zanimanje svih prisutnih. Praktična demonstracija i realizacija predavanja putem tehničkih poteškoća i nepotpunosti dobro je predstavila stvarnost upotrebe suvremenih tehnologija u supervizijske svrhe. Završni dojam definitivno se odnosi na spoznaju da tehnologije omogućuju bržu razmjenu i materijala, raspravu o njemu, umrežavanje s kolegama na daljinu te fleksibilnost u izboru supervizora bez obzira na zemljopisna ograničenja. Rasprava je potaknula mnoga pitanja: Vode li ti noviteti do različitih koncepata izvedbe studija grupne analize u budućnosti? Mogu li te tehnologije dovesti do velikih promjena *settinga* grupnoanalitičkih seansi?

Brigita: *O toj temi kasnije smo temeljito raspravljali u svojoj grupi za raspravu. Ostali smo rezervirani oko upotrebe Skypea u supervizijskim i terapijskim seansama, bez obzira na to što su pojedini članovi naše grupe imali neka iskustva koja su „posve ok“. Zaključili smo da bi trebalo dogovoriti neke službene uvjete za provedbu takvog oblika supervizije, npr. kako namjestiti kameru, računalo, kako upotrebljavati svjetlo,*

kamo se smjestiti da se dobro vidi vaše lice i slično. Moja je maštarija aplikacija na računalu koja bi sve sudionike postavila u kružnu sliku s istom pozadinom... Uglavnom smo se složili da prilikom uporabe tehnologije propuštamo velik dio neizrečenoga te onoga što se može čuti, koje je prilikom fizičke prisutnosti tako očito, a često pruža i mnogo materijala za obradu na superviziji. Također, te tehnologije treba dodatno razvijati kako bismo ostvarili svaku moguću korist od svih njihovih prednosti.

Tadej: *Budući da već imam iskustva sa supervizijom putem Skypea, ta tema bila mi je posebno zanimljiva. Član sam supervizijske grupe u kojoj nas je pet, uključujući supervizora, i to svatko iz druge zemlje. Supervizija putem Skypea stvara osjećaj razdvojenosti jer svatko je od nas ograđen kvadratom na Skypeu, a krug naše supervizijske grupe široko je rasprostranjen i obuhvaća nekoliko tisuća kilometara. Volio bih da sjedimo u užem krugu. No svatko od članova supervizijske grupe ima računalo u svojem kućnom okruženju, npr. u radnoj sobi, dnevnom boravku ili dječjoj sobi, što stvara ugodan osjećaj. Granice su difuzne i mogu pružiti uvid u privatni život članova i supervizora. Bilo mi je drago što sam mogao svoja iskustva predstaviti kolegama u grupi za raspravu.*

Ručak koji je uslijedio bio je, naravno, dobrodošao. Uživali smo u jelu, a još

više u slobodnom vremenu nakon ručka. Neki su ga proveli u šetnji Jarunom, neki u razgledanju muzeja povijesti Psihijatrijske bolnice Vrapče i izložbe umjetničkih djela pacijenata.

Poslijepodnevne prezentacije edukanata bile su pomno pripremljene, ali za njih je izdvojeno malo vremena te nisu došle do pravog izražaja. Opet se osjetio poslijepodnevni umor. Nedostajalo je vrijeme za ozbiljnu raspravu. Možda bi se te prezentacije mogle organizirati u manjim grupama što bi također omogućilo više vremena za obradu tema i raspravu. Navedeno, kao i iskustvo s otkazanim susretom edukanata, nameće pitanje o ulozi edukanata na susretu EGATIN-a, ali i u organizaciji.

Brigita: *Na večeri i plesu nažalost nisam prisustvovala jer je prevladala moja odluka jednostavnijeg putovanja kući s kolegom koji se vraćao istog dana. Lijepo bi bilo, kao i prošle večeri, dan završiti u opuštajućem ozračju uz zabavu te upoznati još nekoliko kolega koje dosad nisam upoznala. Osim toga, propustila sam i organizacijski sastanak EGATIN-a koji je bio planiran za sljedeći dan na koji sam se osjećala dobrodošlom, ali ne i pozvanom, nakon što sam pročitala poruku „promatrači dobrodošli“ na rasporedu. Bez obzira na to, kući sam otišla ispunjena novim spoznajama koje se još uvijek nadopunjuju.*

Tadej: Subotnja večer bila je u znaku opraštanja. Na večeri smo sjedili za okruglim stolovima. Za svakim stolom sjedilo je onoliko ljudi koliko ih otprilike čini malu grupu. Osjećao sam se opušteno, ali mislio sam da su studijski dani prekratki. Kao da sam želio pobjeći od opraštanja, pozvao sam kolege da dođu na radionicu „Shadow“ koja će se održati u Ljubljani ove jeseni.

Za studijskih dana spoznali smo da je EGATIN važna organizacija za grupnu analizu koja se sastoji od pojedinaca te mora, kao i sve ostale organizacije, mnogo raditi na svojem usavršavanju.

Marljivost i strast pojedinaca za povezivanjem, širenjem i stručnošću grupne analize pružaju dodatnu vjeru i nadu u našu struku.

Vidimo se sljedeći put.